

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЛІНГВОПОЕТИЧНИЙ ДИСКУРС В СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ»**

Ступінь освіти	<u>бакалавр</u>
Освітня програма	<u>Українська мова та література</u>
Тривалість викладання	<u>3,4 чверть</u>
Заняття:	<u>Весняний семестр</u>
лекції:	<u>30 годин</u>
практичні заняття:	<u>15 годин</u>
Мова викладання	<u>українська</u>

Кафедра, що викладає

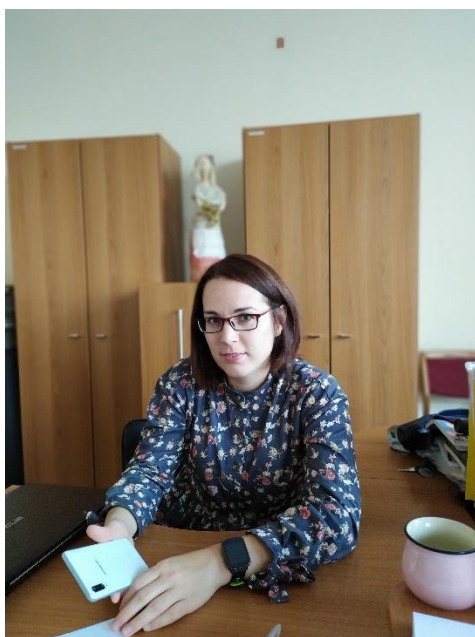
Філології та мовної комунікації

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»:

<https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=4357>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – група «035-20-1»

Викладач:

Саїк Аліна Володимирівна

Доцент, канд. філол. наук,
доцент кафедри філології та
мовної комунікації

Персональна сторінка

E-mail: Saik.A.V@nmu.one

1. Анотація курсу

Курс спрямований на ознайомлення з основними положеннями лінгвопоетики текстів в слов'янському контексті; розкриття прагматичної функції лінгвальної та нелінгвальної одиниці тексту, порівнюючи та аналізуючи твори західнослов'янських та східнослов'янських письменників; пояснення особливостей функціонування мовних одиниць у художніх творах. Курс вивчає основи лінгвопоетичного та лінгвостилістичного аналізів художніх текстів письменників-славістів, основні засоби виразності мови, парадигматичні взаємозв'язки лексики (синонімія, антонімія, лексико-семантичні поля); шляхи збагачення чеської, польської та української лексики (словотворення, зміна лексичного значення, утворення фразеологічних одиниць).

2. Мета і завдання курсу

Мета курсу – розширити та поглибити теоретичні знання з типології і структури дискурсу; ознайомити з основними тенденціями та напрямками розвитку сучасної західнослов'янської літератури; аналізувати, порівнювати, знаходити спільні риси в художніх творах письменників західнослов'янської літератури та в творах письменників східнослов'янської літератури. Ознайомити з мовними нормами, функціональним стилем, мовними засобами, стилістичними прийомами в творах письменників західнослов'янської та східнослов'янської літератури. Завданнями курсу є: сформувати знання про текст і вміння працювати з текстом; навчитися розуміти текст як процес, а не тільки «продукт»; навчитися застосовувати емпіричний підхід до вивчення художнього тексту; формувати навички тлумачення змісту інформації; формувати комунікативну компетенцію; ознайомити студентів з літературними традиціями Чехії та Польщі; показати національно-культурну специфіку лексичного складу чеської мови; ознайомити з можливими способами розвитку лексичного складу чеської мови, її соціальним та територіальним поділом.

3. Результати навчання

Вміти працювати з бібліографічними, лексикографічними та дидактичними джерелами.

Вивчати науково-методичну літературу та вміло її використовувати на практиці.

Вміти користуватися довідково-інформаційною базою в процесі самоосвіти.

Вміти творчо мислити, оперувати знаннями.

Вирішувати важливі дискусійні питання теорії тексту і дискурсу, значущі для ефективного мовного спілкування.

Розуміти, що таке текст і дискурс, які їх ознаки і категорії, яка структура тексту і основні напрями його аналізу.

Аналізувати тексти творів різних стилів і жанрів західнослов'янської та східнослов'янської літератури з урахуванням конкретних екстралінгвістичних чинників спілкування.

Володіти усіма видами текстової діяльності як основи мовного спілкування.

Знати структуру текстів різних видів та мовні особливості змістовного характеру текстів.

Здійснювати первинну і вторинну текстову діяльність (текстоутворення і інтерпретація) на основі лінгвістичного аналізу і знання основних ресурсів мови, враховуючи художньо-виразні засоби.

Володіти різними методами і методиками лінгвістичного аналізу текстів різних стилів і жанрів.

Здійснювати комплексний лінгвістичний аналіз тексту, орієнтований на визначення його культурологічного статусу.

Повністю володіти термінологією з галузі лінгвопоетичного дискурсу. Вміти оперувати даною термінолексикою під час вивчення даного курсу.

Аналізувати основні методи філологічного аналізу тексту. Розмежовувати метод

спостереження, кількісно-статистичний аналіз, порівняльний аналіз. Аналізувати й узагальнювати, використовувати творчий матеріал в своїх наукових дослідженнях.

4. Структура курсу

Лекції

Лекція: 1. Вступ до філологічного аналізу тексту. Текст як об'єкт філологічного дослідження. Співвідношення понять «текст» та «дискурс». Поняття про текст і його ознаки. Текст як форма комунікації і одиниця культури. Дискурс. Структура дискурсу. Типологія дискурсу.

Лекція: 2. Основні фактори і категорії текстотворювання. Типологія текстів. Основні чинники і категорії текстотворювання. Лінгвістичні об'єктивні і суб'єктивні чинники текстотворювання: мовна норма, функціональний стиль, типи викладу; мовні засоби, стилістичні прийоми. Екстралінгвістичні об'єктивні і суб'єктивні чинники текстотворювання: ситуація, жанр, асоціативні норми, пресупозиція; особа автора, його світогляд, характер персонажів.

Лекція: 3. Основні тенденції та напрямки розвитку зарубіжної літератури на межі ХІХ-ХХ століть. Особливості розвитку польської літератури 1870-1917. Вплив філософських теорій А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, А. Бергсона на мистецтво та літературу. Формування течій раннього модернізму. Соціальні умови розвитку польської літератури. Література Польщі межі століть: "Варшавський позитивізм", польські модерністи.

Лекція: 4. Суспільна ситуація в Чехії кінця 19 початку 20 століть. Її відображення в літературі. Світова історія і чеська література. Основні етапи розвитку культури і літератури в Чехії кінця 19 століття. Аналіз творчої діяльності Яна Неруди, Сватоплука Чеха, Алоїса Ірасека.

Лекція: 5. Своєрідність художнього тексту та специфіка його аналізу. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Види лінгвістичного аналізу тексту (лінгвістичне коментування, повний і частковий лінгвістичний аналіз, лінгвопоетичний аналіз, лінгвозмістовий). Стилістичний аналіз художнього тексту.

Практичні заняття

Практичне заняття: 1. Текст як форма комунікації і одиниця культури. Аналіз різних аспектів тексту. Цілісність і зв'язність тексту. Текстові категорії та їх класифікація (концепції Т.В. Матвєєвої, М. Н. Кожиної, А.Ф. Попової тощо).

Практичне заняття: 2. Взаємодія трагічного, героїчного і комічного в романі «Камо грядеши» Г. Сенкевича. Символізм образів в романі. Особливості індивідуального стилю письменника. Мовна норма, функціональний стиль, типи викладу, мовні засоби, стилістичні прийоми, які використав Г. Сенкевич в романі «Камо грядеши».

Практичне заняття: 3. Своєрідність творчої манери Стефана Жеромського. Ситуація, жанр, асоціативні норми в романі-панорамі «Попіл» С. Жеромського. Особа автора, його світогляд, характер персонажів, ідейно-естетична спрямованість твору. Комплексна модель системно-структурної організації тексту як форми комунікації в романі.

Практичне заняття: 4. Поняття про вторинну текстову діяльність. Екстралінгвістичні параметри в аналізі текстів. Сміслова інтерпретація тексту: напрями, результати, перспективи.

Практичне заняття: 5. Екстралінгвістичні параметри аналізу творів польської письменниці Елізи Ожежко. Особливості індивідуального стилю авторки. Предметне, комунікативне, сюжетно-композиційне, образно-культурологічне, емотивне, естетичне і смислове зображення безправного становища жінки в буржуазно-шляхетській Польщі в романах «Пан Граба» (1869), «Щоденник Вацлави» (1870), «Марта» (1873) та в повісті «Чотирнадцята частина» (1877) Е. Ожежко.

Практичне заняття: 6. Інтертекстуальний та семантико-стилістичний методи аналізу в романі «Фараон» Болеслава Пруса. Підтекст, особливості розкриття характерів

персонажів, зіткнення, протиріччя як основа досягнення драматизму твору «Фараон» Б. Пруса. Індивідуальний стиль письменника як засіб зображення соціально-історичного і культурного контексту епохи.

Практичне заняття: 7. Концептуальний метод аналізу та метод «слово-образ» в романі Карела Чапека «Війна з саламандрами». Прогнозування майбутнього цивілізації Карелом Чапеком в романі "Війна з саламандрами". Зображення письменником соціально-історичного і культурного контексту епохи в романі-передбаченні. Стилiстичний аналіз тексту роману. Риси реалістичного мистецтва в творах К. Чапека.

Практичне заняття: 8. Лінгвістичний аналіз творів Божени Немцовой. Лінгвістичне коментування як один із методів лінгвістичного аналізу в повісті «Бабуся» Б. Немцовой. Відображення української культури у нарисах письменниці (порівняльно-типологічна характеристика). Контекстологічний, компонентний, композиційний та концептуальний методи аналізу текстів казок Б. Немцовой «Мудра горянка», «Про трьох сестер», «Лісова німфа», «Володар часу», «Про Йозу і Янека».

Практичне заняття: 9. Літературознавчий, стилістичний, філологічний аспекти аналізу тексту роману «Хазарський словник» Милорада Павича. Сюжетно-композиційна, образно-культурологічна характеристика та ідея створення роману «Хазарський словник» М. Павича. Аналіз кожної з трьох книг роману, історичні відомості, згадки про хазарів в романі. Значення даного твору для вчених-славiстів.

5. Технічне обладнання та програмне забезпечення

Технічні засоби навчання:

Персональні комп'ютери;

Дистанційна платформа MOODLE.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного опитування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		**Бонус	Разом
	*Відповіді на практичних заняттях	Контрольна тестова робота		
20	54	21	5	100

* При несвоєчасному складанні тем практичних занять максимальна оцінка знижується на 2 бали.

** Бонусні бали нараховуються за регулярне відвідування занять (не більше двох пропусків без поважних причин за всіма видами занять) та наявність конспекту лекцій.

Теоретична частина оцінюється за результатами здачі контрольної роботи, яка

містить 2 питання та передбачає розгорнуті відповіді на них.

Практична частина оцінюється за результатами відповідей на практичних заняттях та результатами контрольної тестової роботи, яка містить 16 запитань та передбачає розгорнуту відповідь на одне питання.

Для підвищення оцінки (якщо було більш ніж 2 пропуски занять) **на 5 балів** здобувач вищої освіти може виконати та захистити презентацію з будь-якої теми лекцій з дисципліни «Лінгвопоетичний дискурс в слов'янському контексті», або обрати тему самостійно (після попереднього узгодження з викладачем).

До заліку студент готується за списком питань, розміщених на платформі MOODLE.

Екзаменаційний білет складається з трьох теоретичних питань, на які треба дати розгорнуті відповіді.

6.3. Критерії оцінювання теоретичної частини

2 питання по 10 балів з розгорнутими відповідями на них.

10 – максимальна кількість балів, нараховується за правильну, повну (наведено приклади) та конкретну відповідь (еталонну) на запропоноване питання.

8 балів - відповідь правильна, наведено приклади, але забагато інформації, яка опосередковано відповідає суті питання;

6 балів - відповідь правильна, але забагато інформації, яка не відповідає суті питання;

4 бали – зміст відповіді має стосунок до предмету запитання, проте не відповідає еталону, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

2 бали – наявність текстової відповіді, яка не відповідає еталону, та/або не має стосунку до предмету запитання, містить суттєві граматичні та орфографічні помилки, які ускладнюють розуміння тексту або викривляють зміст повідомлення;

0 балів – відповідь неправильна.

6.4. Критерії оцінювання практичної частини

Відповіді на практичних заняттях.

Максимальна кількість балів – **54**, де кожне практичне заняття оцінюється балом **6**.

Контрольна тестова робота.

16 тестових завдань з чотирма варіантами відповідей, кожна правильна відповідь оцінюється **1 балом**. Розгорнута відповідь оцінюється **5 балами (разом 20 балів)**.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату».

у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка».
http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту і завчасно.

За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1 Базові

1. Барт Р. Від твору до тексту. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / За ред. Марії Зубрицької. 2-е вид., доповнене. Львів : Літопис, 2001. С. 491–496.
2. Беценко Т. Актуальні питання філологічного аналізу художнього тексту. Українська література в загальноосвітній школі. 2012. № 3. С. 24-29.
3. Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Пер. з англ. М. Гірняк. Львів : Літопис, 2004. 384 с.
4. Єщенко Т. А. Лінгвістичний аналіз тексту. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 264 с.
5. Кочан І. М. Лінгвістичний аналіз тексту : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. Київ : Знання, 2008. 423 с.
6. Лінгвістика тексту : підручник / За ред. Ф. Бацевич, І. Кочан. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 316 с.
7. Масімова Л. Текстознавство як навчальна дисципліна. Збірник наукових праць : Світові стандарти сучасної журналістики. Черкаси, 2010. С. 40 – 42.
8. Різун В. В. Аспекти теорії тексту. Нариси про текст. Теоретичні питання комунікацій і тексту. Київ : Редакційно-видавничий центр «Київський університет», 1998.

8.2 Додаткові

1. Витт В. Стефан Жеромский. Москва Наука. 1998.

2. Горский И.К. Исторический роман Сенкевича. Москва : Наука. 2009.
3. Горский И.К. Польский исторический роман и проблема историзма. Москва : Наука. 1996.
4. Загнітко А. Лінгвістика тексту : науково-навчальний посібник. Донецьк : ДонНУ, 2006. 289 с.
5. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту : навч. посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 432 с.
6. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту : навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. Вінниця : Нова книга, 2004. 272 с.
7. Лінгвістичний аналіз тексту : словник термінів / За ред. Голянич М.І., Іванишин Н. Я., Ріжко тощо. Івано-Франківськ : Сімік, 2012. 392 с.
8. Очерки истории чешской литературы XIX – XX веков. / Ред. Г.А.Гудимова. Институт славяноведения. Москва. 2001.

РЕСУРСИ

1. Дніпровська міська бібліотека <http://www.library.dp.ua/>
2. Науково-технічна бібліотека НТУ «Дніпровська політехніка» <http://lib.nmu.org.ua//>